

Sygn. akt III AUa 1309/12

III AUz 183/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Goss-Kokot
Sędziowie:	SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska (spr.) SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2013 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania **Zakładu (...) w I.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanego: A. S.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji odwołującego Zakładu (...) w I.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze z dnia 1 sierpnia 2012 r. sygn. akt IV U 1023/12

na skutek zażalenia pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze

z dnia 29 sierpnia 2012 r. sygn. akt IV U 1023/12

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Emerytur Pomostowych zainteresowanego A. S. nie wlicza świadczeń pieniężnych wypłaconych na „cele świąteczne – Boże Narodzenie – grudzień 2010r.”;
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i koszty zastępstwa procesowego wzajemnie znosi;
- w pozostałym zakresie apelację oddala;

4. koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym wzajemnie znosi;

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13.01.2012r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że płatnik składek (...) w I. nie zadeklarował składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy od wartości świadczeń pieniężnych przeznaczonych na: „cele świąteczne - Wielkanoc 03/2008”, „cele świąteczne - Boże Narodzenie 12/2008”, „cele świąteczne - Boże Narodzenie 12/2009”, „cele świąteczne Boże Narodzenie 12/2010”, wypłaconych A. S.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że wymienione wyżej świadczenia, sfinansowane przez płatnika z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, gdyż są przychodem określonym w art. 4 pkt 9 ustawy systemowej.

Odwołania od powyższej decyzji złożył do Sądu Okręgowego w Zielonej Górze płatnik składek Gmina I.- Zakład (...), zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędną interpretację treści § 1 i § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez przyjęcie, że naliczenie bądź nie zaliczenie do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie przychodu uzyskanego z tytułu wypłaty świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zależy od zasad jakie stosowane są przy wypłacie tych świadczeń oraz naruszenie przepisów prawa materialnego w szczególności poprzez błędną wykładnię art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez przyjęcie, iż pracodawca dysponujący środkami zgromadzonymi na koncie ZFŚS wydatkował je niezgodnie z ustawą tj. nie stosował kryterium dochodowego przy przyznawaniu świadczeń Z ZFŚS (wycieczki) oraz pomimo stosowania różnicowania kwotowego nie stosowano kryterium socjalnego (cele świąteczne). Odwołujący wniósł o zmianę w/w decyzji w całości i ustalenie, że świadczenia z ZFŚS w postaci dofinansowania do wycieczek oraz świadczenia pieniężne przeznaczone na cele świąteczne nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dla wymienionych w decyzjach pracowników, zasądzenie od pozwanego na rzecz odwołującego kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 26 lipca 2012r., sygn. akt IV U 986/12, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Wnioskodawca - Zakład (...) w I. od 01.07.1997 r. tworzy Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. Według obowiązującego regulaminu funduszu socjalnego podstawę gospodarowania Funduszem Świadczeń Socjalnych stanowią przepisy prawa, regulamin udzielania świadczeń, roczny plan wykorzystywania środków funduszu świadczeń socjalnych (§1 ust. 1).

Zgodnie z § 5 regulaminu przeznaczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowi:

1. Finansowanie części kosztów w zakresie:

1) krajowych i zagranicznych wczasów pracowniczych oraz wczasów profilaktyczno- leczniczych, zakupionych indywidualnie przez pracowników, jeżeli pobyt na tych wczasach potwierdzony jest rachunkiem, skierowaniem lub innym dokumentem wystawionym przez instytucję lub osobę fizyczną posiadającą informację o wysokości poniesionych kosztów,

2) wypoczynku wczasowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie, potwierdzonego jego oświadczeniem,

3) krajowego i zagranicznego wypoczynku dzieci i młodzieży w formie kolonii wypoczynkowych lub zdrowotnych, wczasów wypoczynkowych, obozów młodzieżowych oraz wyjazdów klimatycznych organizowanych w ciągu roku szkolnego, zakupionych indywidualnie przez pracowników, jeżeli pobyt na tych wypoczynkach potwierdzony jest rachunkiem, skierowaniem lub innym dokumentem wystawionym przez instytucję lub osobę fizyczną posiadającą uprawnienia do świadczenia usług w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży, zawierający informację o wysokości poniesionych kosztów,

4) Zakupu biletów wstępu na imprezy artystyczne, kulturalne, rozrywkowe, sportowe, potwierdzony zakupionym biletem,

5) Imprez okolicznościowych wraz z zakupem drobnych symbolicznych upominków, poczęstunków z okazji:

- Mikołaja,
- pożegnania pracownika odchodzącego na rentę, emeryturę,
- Międzynarodowego Dnia Kobiet,
- okresowych spotkań w (...) I. /emeryci, renciści/;

6) Pomocy materialnej przyznawanej osobom uprawnionym do korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej - wypadki losowe.

Zgodnie z § 6 - Zasady i Kryteria Świadczeń z Funduszu Świadczeń specjalnych:

1. Dofinansowanie osobom uprawnionym do korzystania ze środków funduszu może być przyznawane w następującym zakresie:

1) Wypoczynku,

a) na pokrycie różnicy między kosztem pełnopłatnego skierowania na wczasy krajowe i zagraniczne, a odpłatnością pracownika w wysokości do 50 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku ubiegłego,

b) na dopłaty do wypoczynku wczasowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie w wysokości do 50 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku poprzedniego,

c) na dopłatę do wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży w wysokości do 50 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku poprzedniego.

2) Imprez okolicznościowych:

- Mikołaja - w wysokości do 15 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku poprzedniego,
- pożegnania pracowników odchodzących na emeryturę i rentę w wysokości do 20 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku ubiegłego,
- Międzynarodowego Dnia Kobiet w wysokości 10 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku ubiegłego,
- okresowych spotkań w (...) z byłymi pracownikami /emeryci, renciści/ w wysokości do 10 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku poprzedniego.

3) Pomocy materialnej w wypadkach losowych w wysokości do 150 % najniższego wynagrodzenia w grudniu roku poprzedniego,

4) Zakupu biletów wstępu na imprezy artystyczne, kulturalne, rozrywkowe, sportowe w wysokości do 25 % ceny biletu. (...).

2. Prawa z dofinansowania do wczasów lub uzyskania pomocy materialnej pracownik nabywa po przepracowaniu roku w tut. zakładzie.

3. Dopłata do różnych form wypoczynku przyznawana jest w pierwszej kolejności pracownikom:

- 1) O niskich dochodach w rodzinie na osobę,
- 2) Samotnie wychowującym dzieci,
- 3) Posiadającym rodziny wielodzietne,
- 4) Mającym dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają specjalnej troski i leczenia,
- 5) Inwalidom.(...)

4. Przy obliczaniu dochodu w rodzinie bierze się pod uwagę pełną wysokość dochodów uzyskiwanych przez wszystkich wspólnie zamieszkujące i prowadzące wspólne gospodarstwo domowe, osoby w rodzinie. Dochód ten obejmuje w szczególności:

- 1) składniki wynagrodzenia uwzględniane przy naliczaniu zasiłku chorobowego,
- 2) zasiłki z ubezpieczenia społecznego / z wyjątkiem pogrzebowym, porodowych/,
- 3) emerytury i renty ze wszystkimi dodatkami,
- 4) dochód z gospodarstwa rolnego,
- 5) dochód z pracy nakładczej,
- 6) stypendia,
- 7) zasiłki wychowawcze,
- 8) alimenty faktycznie otrzymywane, alimenty faktycznie płacone zmniejszają ten dochód.

Zgodnie z § 7 regulaminu zatyt. - Tryb Zgłaszania wniosków i kwalifikacja osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

1. Osoby ubiegające się o świadczenie z ZFŚS składają wnioski w komórce socjalnej do dnia 31 marca każdego roku lub w innym terminie podanym do powszechnej wiadomości.

2. Kwalifikacji złożonych wniosków dokonuje pracownik administracyjno-gospodarczy w uzgodnieniu z komisją socjalną, uwzględniając określone regulaminem priorytety. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik tut. Zakładu może zastosować inny podział dopłat z ZFŚS niż przewiduje regulamin.

3. Projekt dofinansowania na wczasy i kolonie powinien być podany do wiadomości pracowników poprzez wywieszenie wykazu w referacie organizacyjnym, co najmniej przez okres dwóch tygodni przed jego zatwierdzeniem przez kierownika tut. Zakładu. (...).

Organ rentowy przeprowadził kontrolę u płatnika składek - Zakład (...) w I., zakończonej protokołem kontroli z dnia 9.11.2011r.

W okresie od 2008 r. do 2011 r. płatnik składek wypłacił swoim pracownikom świadczenia pieniężne na:

- „cele świąteczne - Wielkanoc 03/2008”,
- „cele świąteczne - Boże Narodzenie 12/2008”,
- „cele świąteczne - Boże Narodzenie 10/2009”,
- „cele świąteczne - Boże Narodzenie 12/2010”.

oraz dofinansował swoim pracownikom:

- „Wycieczkę do P. 05/2008”,
- „Wycieczkę do K. 06/2009”.
- Wycieczkę do W. 06/2010”,
- „Wycieczkę do W. i K. 06/2011” ,

z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Od w/w przychodów uzyskanych przez pracowników płatnik składek nie zadeklarował składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy.

Płatnik składek przyznając pracownikom w/w świadczenia nie kierował się zasadami i warunkami korzystania z Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Wartości świadczeń nie były uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnione do korzystania z Funduszu Świadczeń Socjalnych. Pracownicy nie składali wniosków o wypłatę świadczenia, nie składali oświadczeń o dochodach współmałżonków, średniej na członka rodziny.

Wypłata środków z ZFŚS w latach 2008-2009 r. dokonana została w różnych kwotach, ale ich zróżnicowanie zostało ustalone z pominięciem kryterium socjalnego.

Świadczenia finansowane z ZFŚS w 2010 r. zostało wypłacone w różnych kwotach, jednak ich wysokość nie różnicowała osiągniętych przez pracowników dochodów na 1 członka rodziny, a kwota zróżnicowania wypłaconych świadczeń pieniężnych była minimalna. Kwoty wypłacone z ZFŚS wypłacone w 03/2008 i 12/2008 ustalone zostały w wysokości 500 zł na jednego pracownika. Płatnik składek wypłacił świadczenia pracownikom w różnych wysokościach, a ich wysokość dla każdego pracownika była uzależniona od wysokości uposażenia i ilości posiadanych dzieci. Kwota świadczenia z ZFŚS w 12/2009 ustalona została na 1000 zł. na jednego pracownika. Płatnik składek dokonał ich wypłaty w różnych wysokościach, a ich wysokość dla każdego pracownika uzależniona była od ilości posiadanych przez pracownika dzieci, pozostających na utrzymaniu. Dodatkowa kwota za każde dziecko będące na utrzymaniu pracownika wyniosła w 2008 r. 10 zł, w 2009 r. 20 zł. Pracownicy nie składali wniosków o wypłaty świadczeń. Płatnik składek wypłacając środki z ZFŚS w 12/2010 r. posiadał informację o sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej pracowników w postaci oświadczeń pracowników o dochodach na członka rodziny.

Płatnik składek z okazji świąt Bożego Narodzenia ze środków ZFŚS wypłacił pracownikom:

- 1250,00 zł osobom, których dochód na osobę w rodzinie wyniósł do 610,00 zł,
- 1200,00 zł osobom, których dochód na osobę w rodzinie wyniósł od 610,00 zł do 1.000,00 zł,
- 1150,00 zł osobom, których dochód na osobę w rodzinie wyniósł powyżej 1000,00zł.

Płatnik składek z okazji Nowego Roku wypłacił pracownikom:

- 630,00zł, których dochód na osobę w rodzinie wyniósł do 610zł,
- 620,00zł, których dochód na osobę w rodzinie wyniósł od 610 do 1.000 zł,
- 610,00zł, których dochód na osobę w rodzinie wyniósł powyżej 1.000zł.

Płatnik składek ustalając wysokość świadczenia z ZFŚS nie brał pod uwagę różnicy w poziomie życia pracowników w oparciu o złożone oświadczenia pracowników.

W latach 2008- 2011 świadczenie przeznaczone na dofinansowanie wycieczek zostało rozdzielone pracownikom w takich samych kwotach dla wszystkich uczestników będącymi pracownikami tj. w kwocie ok. 500 zł. Płatnik składek brał pod uwagę wartość całej wycieczki podzieloną przez ilość osób uczestniczących w wycieczce.

U wnioskodawcy nie działają związki zawodowe. Komisja Socjalna, składająca się z G. S., D. W., M. K. (aktualnie - J. B.) i Z. C. ustaliła, w porozumieniu z załogą i Kierownikiem, że w 2008r., bez składania pisemnych wniosków o wypłatę świadczeń, pracownicy otrzymają z tytułu świąt po 500 zł każdy i dodatkowo po 10 zł na każde małoletnie uczące się dziecko. W 2009r. świadczenie te było przyznawane z okazji Świąt Bożego Narodzenia po 1000 zł na każdego pracownika +20 zł na dziecko. Świadczenia otrzymali pracownicy, których staż u wnioskodawcy wynosił co najmniej 1 rok. Pracownicy przed wypłatą świadczeń nie składali wniosków o ich wypłatę, jedynie oświadczenie o ilości posiadanych dzieci. Płatnik składek przyjmował, że oświadczenia są równocześnie wnioskiem pracowników o wypłatę świadczeń.

W 2010r. u płatnika powstał obowiązek składania przez pracowników oświadczeń o dochodzie na członka rodziny. Wprowadzono wówczas 3 progi dochodu na członka rodziny i w zależności od tego, w którym progu dochodów znajdował się dany pracownik, dokonywano wypłaty świadczenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. W 2008 i 2009r. pracownicy płatnika składek otrzymali kwoty po 500 i 1.000zł na każdego i dodatkowo kwoty po 10 i 20 zł na każde małoletnie bądź uczące się dziecko.

Jedynie M. K. (główna księgowa) i P. K. (kierownik) otrzymali w/w kwoty pomniejszone o 10 zł.

U płatnika składek pracownicy fizyczni zarabiają po 900-1.400zł, kadra biurowa 1.400 -2.000zł a kadra kierownicza powyżej 2.000zł netto. Pracownicy wnioskodawcy akceptowali taką formę wypłat z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Nie zgłaszano innych propozycji bądź zastrzeżeń do takiego podziału środków.

Zainteresowany nie uczestniczył w wycieczkach organizowanych przez wnioskodawcę. Zeznał, że nie znał wysokości świadczeń wypłaconych pozostałym pracownikom i był zadowolony z wysokości kwot, które otrzymał. Przed wypłatą świadczeń nie składał wniosków.

Mając powyższe na uwadze oraz § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 z późn. zm.), art. 2 ust. 1 pkt 1 i art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (Dz. U. z 1996r., nr 70, poz. 335 z późn. zm.), Sąd I instancji stwierdził, że odwołanie jest bezzasadne.

Sąd wskazał, że przyznawane przez pracodawcę z ZFŚS świadczenia pieniężne na „cele świąteczne”, nie mogą zostać uznane za przyznane zgodnie z kryterium socjalnym. Pracodawca nie uwzględnił przy przyznawaniu świadczeń kryterium socjalnego, które rozumieć należy jako sytuację finansową w całym gospodarstwie domowym. Powyższe potwierdziło postępowanie dowodowe. Sąd wskazał, że pomimo, że regulamin ZFŚS wskazywał na taki obowiązek, pracodawca go nie stosował. Sąd stwierdził zatem, że świadczenia wskazane w zaskarżonej decyzji stanowią przychód zainteresowanego, a co za tym idzie stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP.

Wskazując na powyższe Sąd I instancji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie od zaskarżonej decyzji, o czym orzekł w sentencji wydanego wyroku.

Postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2012r. Sad Okręgowy w Zielonej Górze Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uzupełnił wyrok tegoż Sądu z dnia 1 sierpnia 2012r., sygn. akt IV U 1023/12 w ten sposób, że w pkt. II: „II. Nie obciąża Gminy I.- Zakładu (...) w I. kosztami zastępstwa procesowego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.”.

Zażaleniem z dnia 4 września 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 29 sierpnia 2012r. Skarżący ZUS wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uzupełniającego wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 1 sierpnia 2012r. IV U 1023/12 i nie obciążającego wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego poprzez zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie o:

2. uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi I instancji.

Powyższy wyrok w całości apelacją zaskarżył płatnik składek Gmina I. – Zakład (...) w I.. Apelujący, reprezentowany przez radcę prawnego, zarzucił Sądowi I instancji:

1. Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logiki i prawidłowego wnioskowania:

a) Sąd przyjął, iż płatnik składek przyznając pracownikom świadczenia nie kierował się zasadami i warunkami korzystania z Regulaminu ZFŚS, wartości świadczeń nie były uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, pracownicy nie składali wniosków o wypłatę świadczenia, nie składali oświadczeń o dochodach współmałżonka i średniej na członka rodziny w sytuacji gdy pracownicy składając oświadczenie o - w 2008r. ilości dzieci, w 2009r. ilości dzieci, w 2010r. dochodzie na członka rodziny - składali jednocześnie wniosek o wypłatę świadczenia, a dane wynikające ze złożonych oświadczeń jako zawierające dane o sytuacji osobistej i materialnej osoby uprawnionej do świadczeń stanowiły podstawę do wypłaty świadczeń, w zakładzie pracy działała Komisja Socjalna która zajmowała się przyznawaniem świadczeń;

b) Sąd przyjął, iż wypłata środków z ZFŚS w latach 2008 - 2009 dokonywana była w różnych kwotach, ale ich różnicowanie zostało ustalone z pominięciem kryterium socjalnego, w sytuacji gdy w tych latach kwota dofinansowania była ustalana w oparciu o kryterium socjalne - brano pod uwagę ilość dzieci posiadanych przez pracownika co wynika również z dalszych ustaleń Sądu I instancji (dalej Sąd ustalił, iż wysokość świadczenia była między innymi ustalana w zależności od ilości posiadanych dzieci);

c) Sąd przyjął, iż wysokość świadczeń z ZFŚS w roku 2010r. nie była różnicowana w stosunku do dochodów osiąganych na 1 członka rodziny, w sytuacji gdy pracownicy w tym roku składali oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny i oświadczenie to było brane pod uwagę przy ustalaniu wysokości świadczeń i co pozostaje w sprzeczności z dalszymi ustaleniami Sądu, który wskazał, iż w 2010r. płatnik posiadał informację o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników w postaci oświadczeń o dochodach na członka rodziny;

d) Sąd przyjął, iż pracownicy nie składali wniosków o wypłatę świadczeń które to ustalenia pozostaje w sprzeczności z zeznaniami świadków, którzy potwierdzili, iż oświadczenie o ilości dzieci oraz oświadczenie o dochodach stanowiło wniosek o wypłatę świadczenia;

e) Sąd przyjął, iż przyznanie świadczeń nie nastąpiło w uzgodnieniu z komisją socjalną co stoi w sprzeczności z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, tj. treścią protokołów z posiedzeń komisji (protokół z dnia 2.12.2008r., z dnia 1.12.2009r., i z dnia 30.12.2010r.) oraz z treścią preliminarzy wypłaty środków.

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy tj.: błędną wykładnię art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i przyjęcie, iż w przypadku wypłaty świadczeń - dofinansowanie do wycieczek zakładowych - płatnik winien kierować się kryterium socjalnym tj. dokonywać analizy sytuacji socjalno-bytowej uprawnionych w sytuacji gdy przepis ten odnosi się tylko i wyłącznie do dopłat i świadczeń o charakterze ulgowym, a dofinansowania do imprez integracyjnych nie są tego typu świadczeniami.

Mając na uwadze powyższe płatnik składek wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi I instancji.

W odpowiedzi na zażalenie ZUS odwołujący Zakład wniósł o jego oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że wyrok Sądu I instancji należało w części zmienić, a w pozostałym zakresie oddalić apelację

Na wstępie rozważań własnych, należało powołać podstawy prawne orzeczenia.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Wskazać należy, iż to pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Oznacza to, co należy uwzględnić w zakładowych regulaminach świadczeń socjalnych, że, przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lutego 2008 r. II PK 156/07 (OSNP 2009/7-8/96) wskazywał w uzasadnieniu :”Możliwe jest przyjęcie średniego dochodu na członka rodziny jako usprawiedliwionego kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu”.

Z kolei w literaturze ujęto następujące poglądy doktryny:

1) Danuta Fyszemberg wyjaśnienia (Sł.Pracow.1997.2.20): „Określając sytuację materialną (art. 8 ustawy z 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych) zakład pracy powinien uwzględnić nie tylko wynagrodzenie otrzymywane przez pracownika w danym zakładzie”.

2) Monika Mrozowska artykuł (Pr.Pracy.2001.11.10): „Ustalając regulamin dysponowania funduszem trzeba pamiętać o podstawowej zasadzie: przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. [...]. Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągane poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem”.

3) Arkadiusz Sobczyk artykuł (PiZS.1996.8-9.85): „Wydatkowanie kwot z Funduszu niezgodnie z ustawą będzie miało miejsce zarówno wtedy, gdy pracodawca przeznaczy je na cele ekonomiczne swojego zakładu, jak również wtedy, gdy ulegnie naciskom związków i wypłaci wszystkim pracownikom premie świąteczne lub na cele o podobnym niesocjalnym charakterze, nie stosując kryteriów z art. 8 ustawy”.

4) Jadwiga Stefaniak wyjaśnienia (Sł.Pracow.2001.4.14): „Na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych - przyznanie świadczenia oraz jego wysokość uzależnia się od spełnienia przez osobę uprawnioną kryteriów socjalnych, z których najważniejszym jest sytuacja materialna. Ponieważ przepisy ustawy nie określają sposobu dokumentowania dochodów pracowników do celów socjalnych, pracodawca może i powinien, według zasad przyjętych w wewnętrznym regulaminie, poprosić o oświadczenie o sytuacji dochodowej pracownika i członków jego rodziny. Bowiem o sytuacji materialnej pracownika decydują nie tylko jego zarobki w firmie, ale także sytuacja dochodowa osób, które wraz z pracownikiem prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Informacje podane przez pracownika posłużą ustaleniu wysokości dofinansowania z Funduszu”.

5) Jadwiga Stefaniak artykuł (Sł.Pracow.2008.10.33):

„Jednym ze sposobów pozyskiwania informacji o sytuacji socjalnej osoby uprawnionej i jej rodziny może być jej oświadczenie”.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Apelujący podniósł w apelacji zarzuty błędnych ustaleń faktycznych oraz naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego.

Podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1, strona musi wykazać, jakich dowodów sąd nie ocenił lub ocenił wadliwie, jakie fakty pominął i jaki wpływ pominięcie faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia. Tymczasem odwołujący podniósł, iż ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji nasuwa zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logiki i prawidłowego wnioskowania, zastrzeżeń tych jednak nie umotywował. Rozwinięcie zarzutów oraz argumentacja zawarta w uzasadnieniu środka zaskarżenia w znacznej mierze odnoszą się do oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego dokonanej przez Sąd Okręgowy, z którą skarżący się nie zgadza. Wobec powyższego stwierdzić należy, że Sąd I instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które tutejszy Sąd w pełni podzielił i przyjął za własne.

Sąd Apelacyjny podziela również stanowisko Sądu Okręgowego dotyczące wydatkowania przez odwołującego świadczeń z okazji świąt w 2008r. i 2009r., w świetle przepisów właściwych dla rozstrzygnięcia, tj. art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz art. 2 i art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Apelujący podniósł, że sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym jest przyjęcie przez Sąd I instancji jakoby wypłata przedmiotowych świadczeń dokonywana była z pominięciem kryterium socjalnego, uprawnieni nie składali wniosków o ich wypłatę ani oświadczeń o własnej sytuacji. Odwołujący wskazał, że oświadczenie o stanie rodzinnym zastępowało wnioski o wypłatę świadczeń, co w świetle regulaminu u niego obowiązującego uznać należy za dopuszczalne. Nadto (...) w I. podkreślił, iż stanowisko Sądu Okręgowego o braku stosowania kryterium socjalnego nie może się ostać wobec ustaleń, iż świadczenia wypłacane były w wysokości uzależnionej między innymi od ilości dzieci (2008 i 2009 rok), a w 2010 r. uprawnieni składali oświadczenia o dochodzie na członka rodziny. Odwołujący zaznaczył także, że sytuacja wszystkich uprawnionych jest pracodawcy dobrze znana, ponieważ mieszkają w małej miejscowości; sposób wydatkowania spornych środków nie budził zastrzeżeń pracowników i był przez nich akceptowany.

Powyższa argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie. Co do zasady rację ma apelujący, iż składanie ustnych wniosków o wypłatę świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz oświadczeń o sytuacji uprawnionych jest dopuszczalne. Niewątpliwie ani przepisy ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ani rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie wskazują sposobu pozyskiwania od uprawnionych do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych informacji o ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Częściowe informacje o stanie rodzinnym będą zatem wynikać z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika czy w zgłoszeniach do ubezpieczenia społecznego. W pozostałym zakresie właściwym sposobem zdobycia informacji o sytuacji osób uprawnionych mogą być ich oświadczenia składane w dowolnej formie, a zatem również ustnie. Jednocześnie w niniejszej sprawie ciężar dowodu wykazania, iż odwołujący dysponował niezbędnymi informacjami na temat sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych spoczywał, stosowanie do art. 6 k.c. właśnie na nim. Wbrew stanowisku apelującego przesłuchani w sprawie świadkowie nie potwierdzili jakoby wypłata spornych świadczeń w grudniu 2008 i 2009 roku była zgodna z brzmieniem regulaminu i uwzględniała kryterium socjalne. Przesłuchani przez Sąd I instancji świadkowie – byli i aktualni członkowie działającej w (...) w I. komisji socjalnej - w najistotniejszych dla rozstrzygnięcia kwestiach nie potrafili wskazać szczegółowych i pewnych informacji, nie byli pewni co do rodzaju świadczeń, ich wysokości oraz kryteriów przyjmowanych przy ich wypłacie w poszczególnych latach, wprost wskazywali, że nie pamiętają tych szczegółów. Świadkowie podawali informacje ogólnikowe, bezsporne, o tym, że pracownicy składali oświadczenia o ilości małoletnich lub uczących się dzieci i byli zadowoleni ze sposobu wydatkowania środków. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można wykluczyć, iż w małej społeczności pracowniczej, w niewielkiej miejscowości, pracodawca posiada niezbędne informacje o uprawnionych do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, pozyskane bez konieczności składania przez pracowników stosownych oświadczeń. Nie należy również całkowicie pomijać stanowiska samych uprawnionych, co do sposobu dysponowania środkami z funduszu.

Wszystko to nie przesądza jednak o słuszności stanowiska skarżącego w niniejszej sprawie. Odwołujący nie dostrzega bowiem, iż zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Nie wystarczy zatem, że pracodawca posiada niezbędne dane o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych. Informacje te winny przesądzać o sposobie wydatkowania środków z funduszu, a w okolicznościach niniejszej sprawy w odniesieniu do świadczeń z grudnia 2008 i 2009 roku nie zostały w ogóle uwzględnione.

Reasumując, świadczenia świąteczne z grudnia 2008r. i 2009r., zostały rozdysponowane przez odwołującego na rzecz uprawnionych, w szczególności **A. S.**, ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia koniecznego w tym przypadku kryterium socjalnego, tj. łącznie rozpatrywanej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej każdego z pracowników. W takim przypadku, uznać należało je za świadczenia okolicznościowe, czy też nagrody, które nie mogą być finansowane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w każdym razie stanowią – jako przychody – podstawę wymiaru składek.

Przechodząc do oceny zaskarżonego wyroku w pozostałym zakresie dodać należy, iż na mocy aneksu z 7 marca 2007r. (w aktach rentowych) uległ zmianie regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w (...) w I. W § 5 ust. 1, dotyczącym przeznaczenia zakładowego funduszu, przewidziano dodatkowo finansowanie części kosztów w zakresie: „pomocy materialnej w formie bonów towarowych przyznawanych z okazji Wielkanocy i Bożego Narodzenia” (pkt 7) oraz „innych imprez kulturalno – oświatowych organizowanych dla pracowników” (pkt 8). Nadto, jak ustalił Sąd Okręgowy, komisja socjalna działająca u apelującego ustaliła w 2010r. trzy progi dochodowe, wyznaczające wysokość świadczenia dla poszczególnych uprawnionych, którzy zobowiązani zostali z kolei do złożenia stosowanych oświadczeń. Świadczenia zostały zróżnicowane.

Uwzględniając powyższe, bezsporne okoliczności, oraz treść pisma odwołującego z 11 marca 2013r., do którego dołączył oświadczenie **A. S.** o dochodzie netto na członka jego rodziny złożone przez zainteresowanego 1 grudnia 2010r., Sąd Apelacyjny uznał, iż w przypadku świadczenia z okazji Bożego Narodzenia wypłaconego w grudniu 2010r. pracodawca uwzględnił kryterium socjalne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w zakresie wskazanym w pkt. 1 sentencji wyroku.

W pkt. 3 sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd II instancji oddalił apelację w zakresie nieuwzględnionym w pkt. 1 wyroku.

Po rozpoznaniu zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu I instancji o uzupełnieniu zaskarżonego wyroku w zakresie kosztów procesu, Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 100 i 108 k.p.c. oraz art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 386 § 1 k.p.c.

Sąd II instancji uznał, iż stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w postanowieniu z 29 sierpnia 2012 r., w sprawie IV U 1023/12 jest nietrafne. Sąd Okręgowy nie obciążył odwołującego kosztami zastępstwa procesowego na rzecz Zakładu powołując jako podstawę rozstrzygnięcia art. 102 k.p.c. i wskazując, że pełnomocnik organu rentowego złożył we wszystkich 60 sprawach z odwołania (...) od decyzji ZUS niemalże identyczne odpowiedzi na odwołanie i przyznano mu już koszty procesu w pierwszych 6 sprawach z tychże odwołań. Uzasadniając zażalenie organ rentowy podniósł, że w niniejszej sprawie nie zaistniały przesłanki z art. 102 k.p.c. Na poparcie swego stanowiska powołał też orzeczenia Sądu Najwyższego z 8 marca 2012 roku, w sprawie II CZ 11/12, zgodnie z którą prawo do żądania przez stronę, która wygrała sprawę, zwrotu przez jej przeciwnika procesowych kosztów procesu, obejmujących wynagrodzenie ustanowionego w sprawie pełnomocnika – będącego radcą prawnym – nie jest uzależnione od podjęcia przez tego pełnomocnika określonych czynności procesowych. Sąd Apelacyjny podziela powyższe stanowisko organu rentowego.

Jednocześnie jednak uwzględnić należy, że odwołanie (...) w I. zostało ostatecznie w części uwzględnione i apelująca nie może zostać uznana za stronę przegrującą sprawę w całości. Sąd II uznał zatem, że zastosowanie winien mieć art. 100 k.p.c., zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. W ocenie Sądu Apelacyjnego wartość składek określona szczegółowo w decyzji stanowi miarodajny wyznacznik dla ustalenia tego, w jakim stopniu, która ze stron postępowania uległa przeciwnikowi i na jej podstawie przyjąć należy, że odwołująca przegrała sprawę w połowie.

Powyższe okoliczności w zakresie kosztów Sąd Apelacyjny uwzględnił także orzekając o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym znosząc je wzajemnie w pkt. 4 sentencji wyroku.

/SSA Iwona Niewiadowska-Patzer/ /SSA Dorota Goss-Kokot/ /SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska/